

УДК 349.2(477)

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2022-3-4.14>**Селецький О. В.,**кандидат юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету*Національного університету «Чернігівська політехніка»*

ORCID: 0000-0002-8291-9736

Пузирний В. Ф.,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри публічного та приватного права

Національного університету «Чернігівська політехніка»

ORCID: 0000-0002-5692-2990

ЩОДО ПЕРЕЛІКУ СВЯТКОВИХ І НЕРОБОЧИХ ДНІВ ЗА ТРУДОВИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

TO THE ISSUE OF THE LIST OF PUBLIC HOLIDAYS AND NON-WORKING DAYS ACCORDING TO THE LABOR LEGISLATION OF UKRAINE

У статті досліджено норми ст. 73 Кодексу законів про працю України, що закріплює перелік святкових і неробочих днів у нашій державі. Проаналізовано положення чинного законодавства України про працю, історія його розвитку в контексті святкових і неробочих днів, звернута увага на положення законодавства зарубіжних країн. Зазначено, що у сфері регулювання часу відпочинку українське законодавство передбачає, крім перерв протягом робочого дня, перерв між робочими днями, вихідних днів та відпусток, право працівника відпочити у святкові й неробочі дні. До основних завдань, які були поставлені, можна віднести такі: дослідження правового регулювання святкових і неробочих днів за трудовим законодавством України; розгляд питання виникнення та становлення переліку святкових і неробочих днів у контексті ст. 73 Кодексу законів про працю України; висловлення пропозицій щодо удосконалення національного законодавства про працю з цих питань. Встановлено, що законодавство України не містить поняття святкових і неробочих днів. У юридичній літературі існує два погляди з приводу розмежування святкових і неробочих днів. Висловлена та обґрунтована пропозиція про доцільність вважати 7 січня – Різдво Христове за юліанським календарем та 25 грудня – Різдво Христове за григоріанським календарем днями релігійних свят і, відповідно, неробочими днями. Проаналізовано проект Закону України «Про свята, пам'ятні дати і скорботні дні». Зауважено, що положення вищевказаного законопроекту передбачають розмежування релігійного свята Різдво Христове та встановлення неробочих днів 7 січня – Різдво Христове за юліанським календарем і 25 грудня – Різдво Христове за григоріанським календарем. Зроблено висновок про наявність дискусії стосовно чіткого переліку та назв святкових і неробочих днів в Україні й необхідність вдосконалення трудового законодавства з цього питання. У зв'язку з цим запропоновано внести зміни в чинну редакцію ч. 1 ст. 73 Кодексу законів про працю України.

Ключові слова: *свято, святкові дні, неробочі дні, трудове законодавство.*

The article examines the norms of Article 73 of the Labor Code of Ukraine which fixes the list of the public holidays and days off in our country. The provisions of the current legislation of Ukraine on Labor, the history of its development in the context of holidays and non-working days are analyzed. Attention is focused on the provisions of the legislation of foreign countries. It is emphasized that in the field of the rest time regulation, the Ukrainian legislation, in addition to breaks during the working day, provides breaks between working days, weekends and vacations, the employee's right to rest on holidays and non-working days. The main tasks of the article were the following: research of the legal regulation of holidays and non-working days according to the Labor legislation of Ukraine; review of the issue of the origin and formation of the list of holidays and non-working days in the context of Article 73 of the Labor Code of Ukraine; proposals for improvement of national labor legislation on these issues. It was found out that the legislation of Ukraine does not contain the concept of holidays and non-working days. In the legal literature, there are two views on the distinction between holidays and non-working days. The authors expressed and grounded their proposal about the advisability of considering January, 7 – Christmas according to the Julian calendar and December, 25 – Christmas according to the Gregorian calendar as the days of religious holidays and, accordingly, non-working days. The draft Law of Ukraine “On Holidays, Memorable Dates and Sorrowful Days” was analyzed. It is noted that the provisions of the mentioned draft provide the separation of the religious holiday of Christmas and the establishment of non-working days : January, 7 as Christmas according to the Julian

calendar and December, 25 – Christmas according to the Gregorian calendar. It was concluded that there is a debate regarding a clear list and names of holidays and non-working days in Ukraine and the need to improve labor legislation on this issue. In this regard, it is proposed to make changes to the current version of Part 1 of Article 73 of the Labor Code of Ukraine.

Key words: *holiday, public holidays, non-working days, labor legislation.*

Постановка проблеми. У сфері регулювання часу відпочинку українське законодавство передбачає, крім перерв протягом робочого дня, перерв між робочими днями, вихідних днів та відпусток, право працівника відпочити у святкові й неробочі дні. Святковими та неробочими днями вважаються календарні дні, передбачені ст. 73 Кодексу законів про працю (далі – КЗпП України).

Аналіз наукових досліджень. Треба зазначити, що питання правового регулювання святкових і неробочих днів як різновиду часу відпочинку були предметом дослідження таких авторів, як К. Дмитрієва, А. Когут, І. Литвин, А. Олійник, О. Ситницька, Л. Тополевська, С. Черноус та ін. Проте питання виникнення та становлення переліку святкових і неробочих днів у науковій літературі не розглядалось.

Постановка завдання. Метою цієї статті є дослідження правового регулювання святкових і неробочих днів в Україні, питання виникнення та становлення переліку святкових і неробочих днів в контексті ст. 73 Кодексу законів про працю України.

Виклад основного матеріалу. Святкові й неробочі дні є різновидом часу відпочинку. Словник української мови визначає свято як день або дні, коли урочисто відзначають видатні події, знаменні дати. Водночас неробочий день – це не призначений для роботи, вільний від роботи; день, у який не працюють [1]. Такі визначення, на наш погляд, мають передусім загальносоціальний характер, оскільки і святкові, і неробочі дні є днями, які звільняють працівників від роботи й тим самим надають їм час для відпочинку, а отже, мають важливе цільове призначення. Законодавство України не містить поняття святкових і неробочих днів. У юридичній літературі існує два погляди стосовно розмежування святкових і неробочих днів. Так, відповідно до першого з них, святкові й неробочі дні кожен є окремою категорією з відповідним правовим регулюванням. Інша позиція передбачає, що «неробочий день» є більш широким поняттям щодо святкових днів, а отже, включає їх у себе.

Для розуміння, що ж таке неробочі дні, також можуть стати в пригоді щорічні постанови Кабінету Міністрів України про перенесення святкових і неробочих днів на певний рік. Згідно з цими актами протягом року затверджуються дні святкування державних і релігійних свят. Цим самим документом визначаються святкові й неробочі дні, що підтверджує той факт, що неробочими днями, крім святкових, є релігійні свята та дні, у які не

працюють через те, що державне або релігійне свято припало на вихідний день [2, с. 10].

Історія виникнення, перейменування, скасування святкових і неробочих днів у нашій державі (в контексті змін редакцій ст. 73 КЗпП України) є досить цікавою.

Так, відповідно до ст. 73 КЗпП Української РСР (у редакції від 10.12.1971 року) неробочими святковими днями були 1 січня, 8 березня, 1, 2 і 9 травня, 7 і 8 листопада та 5 грудня. У 1981 році свято – День Конституції СРСР було перенесено з 5 грудня на 7 жовтня. Однак кардинальних змін досліджувана стаття зазнала в 1991 році, коли було здійснено розмежування святкових і неробочих днів.

Так, святковими днями стали:

1 січня – Новий рік;

7 січня – Різдво Христове;

8 березня – Міжнародний жіночий день;

1 і 2 травня – День міжнародної солідарності трудящих;

9 травня – День Перемоги;

16 липня – День Незалежності України;

7 і 8 листопада – річниця Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Неробочими днями стали дні релігійних свят:

– 7 січня – Різдво Христове;

– один день (неділя) – Пасха (Великдень);

– один день (неділя) – Трійця.

У контексті змін, які сталися у 1991 році, цікавим виявився той факт, що святковим днем визнали 7 січня – Різдво Христове, хоча спочатку воно було лише неробочим днем. Отже, склалася ситуація, за якої один день – 7 січня – одночасно є і святковим, і неробочим днем. Проте чи є воно святом, наприклад, для неправославних вірян? Слід зазначити, що, по суті, і святкові, і неробочі дні є тотожними з огляду на те, що в ці дні робота не проводиться, а проведення робіт у святкові й неробочі дні допускається у виняткових випадках. Тому, на наш погляд, все ж таки доцільніше 7 січня – Різдво Христове вважати неробочим днем.

Ми також підтримуємо позицію С. М. Черноус, яка зазначає, що законодавство про працю України повинно зазнати змін у частині встановлення та надання неробочих днів для святкування релігійних свят, а також гарантій для працівників у разі залучення до роботи в такі дні [3, с. 78].

У 1992 році відповідно до змін у ст. 73 КЗпП України, святковий день – День незалежності України переноситься з 16 липня на 24 серпня, оскільки саме в цей день був проголошений Акт незалежності України.

У зв'язку з прийняттям Конституції України в 1996 році вводиться нове свято – День Конституції України (28 червня).

Зміни, внесені до КЗпП України 2000 року, передбачали скасування такого свята, як річниця Великої Жовтневої соціалістичної революції (7 і 8 листопада).

З 2015 року святковим днем стало 14 жовтня – День захисника України (перейменоване у 2021 році на День захисників і захисниць України). Водночас Законом України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років» свято 9 травня – День перемоги був перейменований на День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (День перемоги) [4].

У листопаді 2017 року із переліку святкових днів було вилучено 2 травня, а святковий день 1 травня отримав назву – День праці. Крім того, було включено до переліку святкових днів і днів релігійних свят календарний день 25 грудня – Різдво Христове. Таким чином, законодавець, на нашу думку, ще більше заплутав ситуацію, подібну з календарним днем 7 січня. Тепер, якщо буквально розуміти ст. 73 КЗпП України в чинній редакції, то в нашій державі є те саме свято – Різдво Христове, яке належить і до святкових днів, і до днів релігійних свят, а відзначається і 7 січня, і 25 грудня. Вважаємо, що в цій частині стаття потребує вдосконалення.

І, нарешті, останні зміни на цей час до ст. 73 КЗпП України датуються 31 травня 2022 року, коли до переліку святкових днів було включено 28 липня – День Української Державності. Таким чином, ст. 73 чинного КЗпП України визначає перелік 10 святкових днів і 4 дні релігійних свят. Проте фактично закріплює 12 неробочих днів.

Треба також зазначити, що відповідно до ч. 6 ст. 6 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» у період дії воєнного стану норми ст. 73 (святкові й неробочі дні) не застосовуються [5].

У законодавстві зарубіжних країн по-різному регулюються святкові й неробочі дні, встановлюється їх різна кількість. Так, лідери за кількістю свят у світі – це Колумбія та Індія, які мають по 18 святкових неробочих днів. Найменше відпочивають у Мексиці – усього 7 днів. У Європі лідер за кількістю свят – Фінляндія з 15 офіційними святковими неробочими днями. Найменше в європейських країнах відпочивають у Британії, Угорщині та Нідерландах – по 8 святкових вихідних на рік [6, с. 12].

Міністерство культури та інформаційної політики України у вересні 2021 року запропонувало проект Закону України «Про свята, пам'ятні дати і скорботні дні» [7], метою якого є визначення переліку державних та інших свят, пам'ятних дат і скорботних днів в Україні, які мають загальнодержавне значення, визначення їх категорій, порядку встановлення та особливостей відзна-

чення. Проект передбачає поділ свят на державні, професійні та традиційні:

– державне свято – свято, встановлене в Україні на честь події або особи, які мали виняткове історичне значення, вплив на здобуття Україною незалежності, розвиток державності та суверенітету та які засвідчують тяглість державотворчих і демократичних традицій;

– професійне свято – свято, встановлене з метою вшанування працівників певної професії, галузі або сфери господарської діяльності;

– традиційне свято – свято, встановлене в Україні з метою відзначення укорінених у суспільстві традиційних або великих релігійних подій та дат.

Крім того, аналізований законопроект пропонує змінити назву ст. 73 КЗпП України на «Неробочі дні» та закріпити, що неробочими днями в Україні є державні, традиційні й міжнародні свята, а саме:

1 січня – Новий рік;

7 січня – Різдво Христове за юліанським календарем;

8 березня – Міжнародний день боротьби за права жінок;

1 травня – День праці;

9 травня – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (День Перемоги);

28 червня – День Конституції України;

28 липня – День Української Державності;

24 серпня – День Незалежності України;

14 жовтня – День захисників України;

25 грудня – Різдво Христове за григоріанським календарем;

Світле Христове Воскресіння (Великдень) за юліанським календарем;

День Святої Трійці за юліанським календарем.

Отже, положення вищевказаного законопроекту передбачають розмежування релігійного свята Різдво Христове та встановлення неробочих днів 7 січня – Різдво Христове за юліанським календарем і 25 грудня – Різдво Христове за григоріанським календарем.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, доходимо висновку, що ст. 73 КЗпП України зазнала достатньо суттєвих змін, особливо за часів незалежності нашої держави. Проте й на сьогоднішній день дана стаття викликає дискусію з приводу чіткого переліку та назв святкових і неробочих днів в Україні, у зв'язку з чим потребує вдосконалення. Пропонуємо внести зміни в нині чинну редакцію ст. 73 КЗпП України, а саме ч. 1 цієї статті викласти в такій редакції:

«Встановити такі святкові дні:

1 січня – Новий рік;

8 березня – Міжнародний жіночий день;

1 травня – День праці;

9 травня – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (День перемоги);

28 червня – День Конституції України;

28 липня – День Української Державності;

24 серпня – День Незалежності України;
14 жовтня – День захисників і захисниць України.
Робота також не проводиться в дні релігійних свят:
7 січня – Різдво Христове за юліанським календарем;

25 грудня – Різдво Христове за григоріанським календарем;
Світле Христове Воскресіння (Великдень) за юліанським календарем;
День Святої Трійці за юліанським календарем».

Список використаних джерел:

1. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980). URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення 10.08.2022).
2. Литвин І. Вихідні, святкові і неробочі дні: спільне та відмінне. *Праця і Закон*. 2013. № 6. С. 10–12.
3. Черноус С. Правове регулювання неробочих днів в Україні: проблеми відповідності антидискримінаційному законодавству. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 1. С. 75–79.
4. Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 років : Закон України від 9 квітня 2015 року № 315-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 25. Ст. 191.
5. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15 березня 2022 року № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#n26> (дата звернення 10.08.2022).
6. Олійник А., Когут А., Тополевська Л. Виклики законодавчого регулювання календаря державних свят. Зелена Книга. Центр досліджень визвольного руху. Київ, 2017. 40 с.
7. Проєкт Закону України «Про свята, пам'ятні дати і скорботні дні». URL: [https://mkip.gov.ua/files/pdf/Законопроект%20про%20свята%20від%2009.09.21%20\(2\).pdf](https://mkip.gov.ua/files/pdf/Законопроект%20про%20свята%20від%2009.09.21%20(2).pdf) (дата звернення 10.08.2022).